

Камэнтар Даніэля Вэрнэ да 3.Бжазінскага

Даніэль Вэрнэ — галоўны рэдактар аддзелу міжнародных адносінаў французскай газеты *Le Monde*.

Зьбігнеў Бжазінскі дакладна ведае, дзе б маглі прыдацца эўрапейскія вайсковыя сілы: на Корсыцы! Дзякуем, спадару доктару. Дзеля гэтага мы ўжо маем французскую жандармэрыю, адмысловае падраздзяленьне Нацыянальнай гвардыі, на якое, між іншым, ёсьць вялікі попыт як у Босьніі, так і ў Косаве.

Калі сур'ёзнай, Бжазінскі прэзэнтую тую партыю амэрыканскіх палітыкаў, якая досыць спагадліва ставіцца да працэсу эўрапейскай інтэграцыі, у тым ліку да спробаў пабудовы эўрапейскіх вайсковых сілаў, што былі б здольныя дзейнічаць незалежна ад НАТО. Бжазінскі не крытыкуе гэтага праекту і ня раіць Вашынгтону заблякаваць яго. Ён не ператварае гэтага ў прынцыповую праблему, якая б магла стацца прычынай расколу саюзнікаў з розных бакоў Атлянтыкі. Бо ён больш чым скептычны ў ацэнцы здольнасьці эўрапейцаў скончыць распачатае; ён дазваляе сабе даваць амэрыканскаму ўраду добрую параду: ня бойцеся, што вы набудзеце суперніка. У якасьці аргументацыі Бжазінскі прыводзіць досыць цікавыя аргументы. Дазвольце мне тут акрэсьліць некаторыя зь іх.

1) Інтэграцыя замяніла аб'яднаньне ў якасьці канчатковае мэты эўрапейскага працэсу. Гэты працэс будзе павольны, бо хуткі працэс мог бы хутчэй падзяліць Эўропу, чымся аб'яднаць.

2) Эўропа будзе расьці хутчэй у гарызантальным, чым у вэртыкальным кірунку, а пашырэнне неспалучальнае з паглыбленьнем.

3) ESDI — эўрапейская індывідуальнасьць у бясьпецы і абароне — для НАТО не пагроза, бо, нават паводле самых аптымістычных прагнозаў, яна будзе дзейная толькі ў выпадку непрынцыповых крызаў.

<http://pogranicze.sejny.pl/krasnogruda/pismo/12/numer12.htm>

№ 12 часопіса „*Krasnogruda*” фактычна цалкам прысьвечаны Беларусі і беларусам. Асноўнае месца ў нумары займае сучасная беларуская літаратура. Перакладчыкі Ян Чыквін, Чэслаў Сэнюх, Сакрат Яновіч, Міраслава Лукша, Аляксандар Вяржбіці і іншыя знаёмыя польскага чытача з творчасцю Натальгі Арсеньневай, Алеся Разанава, Алеся Чобата, Васіля Быкава, Сяргея Астраўца, Ігара Сідарука і Яна Чыквіна.

Публікуецца справаздача Фэлікса Гавіна пра становішча з правамі нацыянальных меншасьцяў у Гарадзенскай вобласці і тэматычная падборка тэкстаў пра Ежы Гедройца, у якіх асноўны акцэнт зроблены на яго бачанні польска-беларускіх дачыненняў (Ежы Гедройц, „Беларусь і месца Польшчы ў Сярэдне-Усходняй Эўропе”; Сакрат Яновіч, „Беларусь як эўрапейская зьява” і „Гедройц і беларусы” (пераклад гэтага тэксту быў апублікаваны ў „Нашай Ніве” яшчэ на пачатку снежня 2000 году); Сяргей Дубавец, „Беларусы сыходзяць, беларусы вяртаюцца”).

Сярод рэшту публікацыяў вылучым арыянальныя артыкулы Сакрата Яновіча (тэзісы па ліку ягоны тэкст у гэтым нумары) „Беларускі пісьменьнік у пасьляваеннай Польшчы (дылемы творчасці)”, Яраслава Тамасевіча „Краёўцы” — патрыёты Сярэдняй Літвы”, Чэслава Сэнюха „Беларусь двух Міцкевічаў”, а таксама пераклады з Рамана Скірмунта, Ігната Канчэйскага, Софі і Захара Шыбекаў ды Уладзімера Някляева.

Пры канцы нумару Чэслаў Сэнюх расказвае пра менскі часопіс „*lithi*” і ілюструе яго творчую самабытнасьць сваімі перакладамі вершаў Вальжыны Морт і Зьмітра Вішнёва.

№ 12 „*Krasnogrudy*” можна ўжо цяпер чытаць у Інтэрнэце пад адрасам: <http://pogranicze.sejny.pl/krasnogruda/pismo/12/numer12.htm>

<http://pogranicze.sejny.pl/krasnogruda/pismo/12/numer12.htm>

4) NATO і ЭЗ павінны пашырацца ў аднолькавым тэмпе, прычым з гэтага працэсу *a priori* ня трэба выключаць ніводнай краіны. Складнікам гэтага працэсу мусіць стацца і шчыльнае збліжэньне з Расеяй, якая мае прызнаць, што адначасовае пашырэньне NATO—ЭЗ не супярэчыць яе ўласным інтарэсам. Калі Расея гэткага ня зробіць, пашырэньне NATO—ЭЗ неабходнае будзе для забясьпячэньня бясьпекі супольнай Эўропы.

Здаецца, што Бжазіньскі падзяляе ўяўленьне Аталі пра Эўропу ад Атлянтыкі да Ўладзівастоку, якая, аднак, не стасуецца з марай бацькоў-заснавальнікаў адзінай Эўропы пра Супольны рынак ды Эўрапейскую супольнасьць. Гэтая мара прадугледжвала ўтварэньне новай Эўропы ня толькі як зоны свабоднага гандлю, але і як актара на міжнароднай сцэне, палітычнага партнёра Амэрыкі, яна прадбачыла ўтварэньне Эўропы, якая б, можа, і ня сталася сапраўды вялікай дзяржавай у сусьветным маштабе пры жыцьці гэтага або наступнага пакаленьня, але якая б зрабілася палітычнай сілай у рэгіёне і ня толькі спрыяла б пераадоленьню гістарычных канфліктаў паміж краінамі-ўдзельніцамі, але й экспартавала бясьпекі і дабрабыт у сваё „блізкае замежжа“.

Бжазіньскі мае рацыю: гэтае бачаньне — якое традыцыйна знаходзіць падтрымку кожнага французскага ўраду, але якое заканамерна не падзяляюць іншыя яе партнёры ў ЭЗ — супярэчыць стану, у якім знаходзіцца Эўропа цяпер. І адначасова ён мае рацыю, калі паказвае, што сёньняшняя сытуацыя ў наступных сфэрах (напрыклад, калі ідзеца пра інстытуцыі) Эўропа будзе хутчэй прыстаёвацца да ўжо існуючай структуры, чым праводзіць глыбокія зьмены, неабходныя для *grand bond en avant* *. У іншых сфэрах (напрыклад, у вайскавай) ёй не стае або волі, або сродкаў, а можа, і таго, і другога, каб здолець рэалізаваць супольную палітыку. Але асабліва ёй не стае палі-

тычнае волі да выдзяленьня большых сродкаў на тыя артыкулы бюджэту, якія датычаць абароны, безь якіх, аднак, немагчыма будзе мець супольную замежную і абарончую палітыку.

Усе гэтыя пункты знаходзяцца па-за дыскусіяй. Тым ня менш, будучыня Эўрапейскага зьвязу не выглядае аж так змрочна, як яе расьпісвае Бжазіньскі. Бо Эўропа дагэтуль не дасягнула таго крытычнага пункту, які б зрабіў для яе немагчымым напаўненьне пачатковай ідэі рэальным зьместам. Апрача таго, кожны яе захад за апошнія дзесяць гадоў — супольны рынак, зўра, свабоднае перасоўваньне людзей па Эўропе (г.зв. *Schengenland*), прызначэньне найвышэйшага камісара па замежных зносінах і супольнай бясьпекі (сьціплы, але рэалістычны крок на шляху да эўрапейскай абароны) — мае патэнцыял далейшага ўдасканалваньня, нават калі гэты патэнцыял і ня носіць нейкага надзвычайнага характару. Магчымасьць выбару застаецца дасэньня.

Возьмем, напрыклад, праект стварэньня ўзброеных сілаў. Бжазіньскі слушна заўважае, што, калі крыза будзе сур'ёзнай, Эўропа ня зможа даць ёй рады самастойна. Пакуль што гэта сапраўды так. Але здольнасьць рэагаваць самастойна няхай сабе на канфлікты, якія ня маюць жьцьцёва важнага значэньня, была б ужо сама сабой прынцыповым крокам наперад, асабліва калі параўнаць гэта зь няздольнасьцю і неахвотай эўрапейцаў рэагаваць на некаторыя нядаўнія крызысы меншага маштабу. Дык жа спачатку трэба зрабіць першы крок, а потым ужо другі.

Ад самага канца другой сусьветнай вайны амэрыканскае стаўленьне да эўрапейскай інтэграцыі заўсёды было дваістым: аб'ядноўвайцеся, але не перабярыце меры. З канцом халоднай вайны гэтае дваістае стаўленьне не зьмянілася. Няшчасная Эўропа, няздольная выйсьці за рамкі, накрэсьленыя ёй інтэграцыяй; шчаслівая Амэрыка, якая мае такога саюзьніка!

* рыўка наперад — франц.